

KRİPTO PARA ve VERGİSEL BOYUTU

CRYPTOCURRENCY AND ITS TAX DIMENSION

Serkan TOLGA*

ÖZ

İnternetin bankasız ve devletsiz para birimi olan kripto paralar tüm dünyada her geçen gün yatırımcı sayısını ve değerini artırıyor. Kripto paraların değeri artmaya devam edecek mi, yoksa hayal kırıklığına uğramış yeni bir kitle mi yaratacak bilinmiyor. Dünya genelinde uzmanlar ikiye bölünmüş durumda. Bir kesim, 18.yüzyılda yaşanan dünyanın en büyük spekülâtif hareketi "Mississippi Balonu"nu hatırlatırken, azımsanmayacak bir kesimde, ihtiyat güdüsünün cazip fırsatlar yakalamayı engellemeyecek düzeyde tutulmasından yana.

Anahtar Kelimeler: Kripto Paraların Vergilendirilmesi, Bitcoin Vergisel Boyutu, Ethereum.

JEL Sınıflandırması Kodları: G23, H29.

ABSTRACT

Cryptocurrencies, the bankless and stateless currencies of the Internet, increase the number of their investors and their values day by day all over the world. It is unknown whether the value of cryptocurrencies will keep rising, or will create a disappointed mass of people. Experts around the world have been divided into two. While one group remind the Mississippi Bubble, the biggest speculative bubble of the history occurred in the 18th century, the others however, advise to be prudential enough at a certain level which does not impede to catch good investment opportunities.

Keywords: Taxation of cryptocurrencies, tax dimension of Bitcoin, Ethereum

JEL Classification Codes: K34

* Vergi Müfettiş Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, serkan.tolga@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-5413-9337. Tolga, S. (Mayıs 2019). Kripto Para ve Vergisel Boyutu, *E-Makale*, (www.vergiraporu.com.tr).

GİRİŞ

Yaklaşık 10 yıl önce hayatımıza giren kripto paralar, herhangi bir merkez bankası veya resmi kuruluşla ilgisi olmayan, alternatif ve sanal para birimleridir. Kripto paraların oluşturulma düşüncesi, güvenli ve sahteciliğe konu edilemeyecek ödeme aracı arayışına dayanır.

Kripto paralar gerçek para birimleri karşılığında platformlar¹ üzerinden satışa sunulmaktadır. Bu platformlar aracılığıyla başta Bitcoin, Ethereum ve Ripple gibi kripto paralar olmak üzere, 1500'ü aşkın (platformlar arasında sayılar farklılık gösterebilmektedir) kripto para çeşidi alım satıma konu edilebilmektedir.

Bu çalışmada, kripto paralara dünyanın bakışı, Türkiye'de kripto para konusunda yaşanan gelişmeler ve kripto paraların vergilendirilmesine yönelik yaklaşımlar irdelenecektir.

1- KRİPTO PARAYA DÜNYANIN BAKIŞI

1.1- Dünyanın En Büyük Spekülatif Hareketi “Mississippi Balonu”

Kripto paraların hayatımıza girdiği 2009 yılından bu yana bazı ekonomistler, bu yeni kıymeti yatırımcılara anlatırken 18. Yüzyılda Fransa'da yaşanan dünyanın en büyük spekülatif hareketi Mississippi Balonu olayını örnek vermektedirler. Bu anlamda mississippi balonu hadisesine kısaca değinmek faydalı olacaktır.

1717'de Fransa'da kurulan Mississippi Şirketi, Mississippi Vadisini kolonileştirdi ve New Orleans şehrini kurdu. Dönemin Fransa kralı ile arası iyi olan şirket yetkilileri, büyük planlarını finanse etmek için Paris Borsasında şirket hisselerini satışa çıkardı. Şirketin müdürü John Law,² Mississippi Vadisinin timsah dolu bataklık-

larla kaplı olduğunu bilmesine rağmen, buranın sonsuz fırsatlar ve zenginlikler vaat ettiğini yatırımcılara deklare ediyordu. Fransız aristokratları, işadamları ve şehrili burjuvazi bu hayallere inandığında, Mississippi şirketinin hisse fiyatları uçtu. İlk başta, hisseler 500 livre'den³ satılıyordu. 1 Ağustos 1719'da hisse fiyatları 2.750 livreye yükselmişti. Fiyatlar 30 Ağustos'ta 4.100 livre, 4 Eylül'de ise 5.000 livre oldu. 2 Aralık geldiğinde, Mississippi hisseleri 10.000 livre barajını aşmıştı. Paris sokakları coşku içindeydi, insanlar tüm varlıklarını satıp devasa krediler kullanarak bu hisseleri almaya çalışıyor, herkes kolay zengin olmanın yolunu bulduğuna inanıyordu.

Bundan birkaç gün sonra panik başladı. Bazı spekülatörler hisse fiyatlarının gerçekçi ve sürdürülebilir olmadığını fark ederek, hisseleri tavan yapmışken satıp kurtulmayı seçtiler. Hisse arzı yükselince fiyat düştü. Diğer yatırımcılar da fiyatın düştüğünü görünce hemen hisselerini satıp çıkmak istediler, bu yüzden hisse fiyatları daha da düştü ve bu durum çığ gibi büyüdü. Fiyatları sabitlemek için Fransa Merkez Bankası Mississippi hisselerini satın almaya başladı, ama Fransa'nın içinde bulunduğu ekonomik kriz bunu sonsuza dek yapmasına engeldi.

Bu gelişmeler sonrası Mississippi hisselerinin fiyatı 10.000 livreden 1.000 livreye düştü ve sonra da tamamen çökerek tüm değerini yitirdi. Artık Merkez Bankasının ve Kraliyet Hazinesinin elinde değersiz bir yığın hisse vardı. Büyük spekülatörler hisseleri zamanında sattıkları için hasarsız kurtulmuşlardı, küçük yatırımcılar ise her şeylerini kaybettiler, pek çoğu intihar etti. Bu olay dünya tarihinde “mississippi şirketi balonu” ismiyle anılmaktadır.

¹ “Platform” tabiri kripto para çeşitlerinin alınıp satıldığı güvenli internet sitesi anlamında kullanılmaktadır.

² John Law de Lauriston: 1671-1729 yılları arasında yaşamış, para olgusunun sadece ticari değiş tokuş durumlarında işe yaradığını, kişisel zenginleşmede veya ulusal servette önemli bir etkisinin olmadığını savunan İskoç asıllı ekonomist, Fransız Maliye Eski Bakanı, Bankacı, Yazar.

³ Livre: (La Livre Tournois) Fransızların uzun yıllar boyunca kullandığı para birimidir.

1.2- Genel Olarak

Bu aşamada Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa Birliği (AB) ve Japonya'nın kripto paralara yaklaşımına kısaca değinmek yerinde olacaktır.

1.2.1- Amerika Birleşik Devletleri

Sayca en çok kripto paraya ev sahipliği yapan ülke ve dünya Bitcoin ticaret hacminin lideri ABD'dir. Pek çok ülke, kripto paraların yasal düzenlenmesi ve regüle edilmesi konusunda Amerika'nın alacağı tavrı ve yaklaşımlarının sonuçlarını beklemektedir.⁴ ABD Hazine Müsteşarlığı 2013 yılında Bitcoin'i konvertibl bir sanal para birimi olarak nitelendirmiştir.⁵

ABD ekonomi bürokrasisinde temel eğilim kripto paraların serbestçe yatırım aracı olarak kullanılması ve elde edilen kazançların vergilendirilmesi yönündedir. Son dönemde yazılı ve görsel medyada yer alan haberlerden öğrendiğimize göre, aynı kesim sanal para trafiğinin çok sıkı takip edilmesi ve bu işlemlerin denetlenebilir olması gerektiğini belirtmektedir. ABD kripto para işlemlerini takip edebilmek ve bu kıymetlerin kara para aklama aracı olarak kullanımını önlemek için yüksek bütçeli yatırımlar gerçekleştirmiş ve bu alanda başarı elde etmiştir.

ABD'de yaşanan gelişmeler bize, bu ülkenin konuyu önemle takip ettiğini göstermektedir. ABD bu konuyu sadece takip etmekle yetinmemekte, bu konuda ciddi yasal ve idari düzenlemeler yapmaktadır. Dünyanın en büyük ekonomisinin kripto paralara verdiği önemi diğer ülkelerin gözden kaçırmaması gerektiği kanaatindeyiz.

1.2.2- Avrupa Birliği

Önceleri kripto paraların spekülatif yatırım

aracı olduğunu ve uzak durulması gerektiğini yatırımcılara telkin eden AB Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (EBA) Ocak 2019'da yayınladığı "kripto varlık" raporunda⁶ bazı değerlendirmelerde bulunmuştur.

Raporda özetle; tüketicileri daha iyi korumak için kripto paralara yönelik yeni kurallar getirilmesi, AB finansal sistemi içerisinde kripto varlıkları denetleyen yetkili bir otorite olmamasının çeşitli sorunlara yol açabileceği, kripto paralarla gerçekleştirilen işlemlerin kara para aklamada da kullanılabilmesi vurgulanmıştır. Ayrıca raporda kripto paralarla ilgili olarak AB genelinde ortak hareket edilmesi gerektiği yönünde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Son olarak EBA kripto para piyasasının AB finansal sistemini tehdit edecek güçte olmadığını belirtmektedir.

EBA'nın kripto paraların kara para aklama aracı olarak kullanılabilmesi vurgusu, ABD'nin kripto para kullanıcılarına izlemek için neden yüksek bütçeli yatırımlar yaptığını çok iyi açıklıyor. Bu açıdan bakıldığında AB, ABD'yi bir adım geriden takip ediyor yorumları yapılabilir.

1.2.3- Japonya

Japonya'nın kripto para birimleri karşısında sergilediği olumlu tavır dünyaca biliniyor. Ülkede Nisan 2017'de "Sanal Para Birimi Kanunu" isimli yasa yürürlüğe girdi. Bu kanun sayesinde kripto paralar ülkede ödeme aracı olarak kabul edildi.

Japon Hükümeti, kripto paralara karşı teşvik edici adımlar atmakla birlikte, son dönemlerde bazı hususlara dikkat çekmektedir. Özellikle siber saldırılar sonrasında yaşanan kripto para hırsızlıkları üzerine Japonya Finansal Hizmetler Kurumu (FSA), Ocak/2019'da kripto para piyasasıyla ilgili yeni bir rapor yayınladı.

⁴ Çarkçioğlu, A. (2016). Kripto-Para Bitcoin, Araştırma Raporu. İstanbul: SPK Araştırma Dairesi.

⁵ Üzer, Betül (2017). "Sanal Para Birimleri", Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara

⁶ Anadolu ajansı, AB Bankacılık Kurumundan Kripto Paralara Kural Çağrısı. (<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ab-bankacilik-kurumundan-kripto-paralara-kural-cagrisi/1360167>). Erişim tarihi: 01 Mart 2019.

Raporda, kripto paralara karşı siber saldırıların nasıl önlenebileceği, siber saldırılar sonrası zarara uğrayan yatırımcıların zararlarının oluşturulacak bir garanti fonundan karşılanabileceği ve kripto para borsalarının nasıl denetlenebileceği gibi hususlarda görüş belirtildi.

Japonya'nın çıkardığı Sanal Para Birimi Kanunu'nun diğer ülkeler tarafından önemle izlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Ayrıca ilk olarak Japonya'da yaşanan kripto para hırsızlığı vakaları tüm ülkeleri bu alanda önlem almaya yöneltmelidir.

1.3- Dünya Geneline Kripto Paraların Vergilendirilmesine Yönelik Uygulamalar

1.3.1- Kripto Para ve Kara Para Aklama

Kara para aklama suçu, genel olarak öncül suçlardan⁷ elde edilen gelirlerin, yasa dışı kaynağını gizlemek ve bu gelirleri yasal bir kaynaktan elde edilmiş gibi göstermek amacıyla yapılan her türlü işlem olarak tanımlanabilir.⁸

Bilindiği üzere kripto paraları iktisap edenin kimliği belli değildir ve kripto paralar uluslararası işlemlerde rahatlıkla kullanılabilir. Elbette ki art niyetli kişiler, kripto paraları bu özellikleri nedeniyle kara para aklama aracı olarak kullanabilecektir. Örneğin Bitcoin transferlerinde alıcı ve gönderen bilgilerinin gizli tutulabilmesi onun, kara para aklama, terör örgütlerini finanse etme, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi işlemlerde kullanılmasına zemin hazırlamaktadır.⁹

Kara para aklama fiili düşünüldüğünde, kripto paraların belli riskler taşıdığı yadsınamaz. Ancak bu riskler ülkeler açısından aşılamayacak bir sorun değildir. Yapılacak teknolojik yatırımlar ve bu teknolojinin denetim birimleri ile entegrasyonu

sonrası bu risk ortadan kalkacaktır. Nitekim ABD yaptığı teknolojik yatırımlar sonrası bu riski ortadan kaldırmayı başarmıştır. Tabi bu teknolojik yatırımlara ABD'nin önemli bir bütçe ayırdığı unutulmamalıdır.

1.3.2- Dünya Kripto Parayı Nasıl Vergilendiriyor?

1.3.2.1- Amerika Birleşik Devletleri

ABD kripto parayı emtia olarak tanımlayan ülkelerden biridir. Ülkede kripto para alım satımından sağlanan kazançlar sermaye kazancı olarak nitelendirilmektedir.¹⁰ Dolayısıyla kripto para alım-satımı sonucu oluşan kazançlar, ABD vergi yasalarında sermaye kazançları için belirtilen hükümler doğrultusunda vergilendirilmektedir.

ABD vergi idaresi, kripto paraların vergilendirilmesi konusunda mükellefleri bilgilendirmek amacıyla "Sanal Para Rehberi" adında bir doküman yayınlamıştır. Dokümanda, vergi beyannamelerinde kripto para işlemlerini hiç veya düzgün bir şekilde göstermeyen vergi mükelleflerinin denetimler sonucunda cezai sorumluluklarla karşılaşabilecekleri belirtilmektedir. ABD yasalarına göre bu filleri işleyen mükellefler 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ve 250.000 dolar para cezasına çarptırılmaktadır. ABD'de vergilendirme konusunda gösterilen genel hassasiyet, kripto paraların vergilendirilmesi noktasında da aynı durumdadır.

1.3.2.2- Avrupa Birliği

AB ülkeleri nezdinde kripto paraların hukuki durumuna bakıldığında, 28 AB ülkesi içerisinde sadece 4 tanesinin bu paraları tanımlama yolunu seçtiği görülmektedir. Bu ülkeler ise İngiltere,

⁷ Öncül suç, suç gelirinin elde edilmesini mümkün kılan suçtur.

⁸ (<http://www.masak.gov.tr/content/aklama-sucu/57>). Erişim tarihi: 04 Mart 2019.

⁹ Hamdi Furkan Günay, Veli Kargı. "Kripto Paranın Vergilendirilmesi Fikrinin Mali Yönden Değerlendirilmesi" Journal of Life Economics. Cilt:5. Sayı:3. Temmuz, 2018. Sayfa 61-76.

¹⁰ Hamdi Furkan Günay, Veli Kargı. "Kripto Paranın Vergilendirilmesi Fikrinin Mali Yönden Değerlendirilmesi" Journal of Life Economics. Cilt:5. Sayı:3. Temmuz, 2018. Sayfa 61-76.

Almanya, Estonya ve İsveç'tir.¹¹ AB'de gelir vergisi açısından bakılacak olursa, kripto paraların vergilendirilmesine yönelik uygulama birliği sağlanamamıştır. Birlik üyesi ülkeler irdelendiğinde, Almanya ve İngiltere'nin kripto paraları vergilendirme konusunda net tavır aldıkları görülmektedir. Bu noktada, Almanya ve İngiltere özelinde kripto para alım satımı sonucunda elde edilen kazançların nasıl vergilendirildiğine bakmak faydalı olacaktır.

Almanya, kripto paraları özel para olarak nitelendirmekte ve kripto paraların 1 yıldan az sürede elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançları vergiye tabi tutmaktadır; 800 Euro'yu aşmayan veya 1 yıldan fazla elde tutulan kripto para satışından elde edilen değer artış kazancı bu ülkede vergiden istisna edilmiş durumdadır.¹² Almanya'daki uygulama bu yönüyle, Ülkemizdeki menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması sonucu sağlanan kazançların, değer artış kazancı olarak vergilendirilmesine benzerlik göstermektedir.

İngiltere'de bitcoine özel para muamelesi yapılır.¹³ Ülkede, bitcoin başta olmak üzere kripto paralara özel para muamelesi yapılırsa da, kripto paralar vergilendirme açısından döviz olarak değerlendirilmekte ve döviz kazanç ve zararlarının tabi olduğu vergileme esaslarına tabi tutulmaktadır.¹⁴ Bu açıdan bakıldığında Ülkemizde ki kripto para işlemleri, İngiltere'de olduğu döviz işlemi olarak nitelendirilirse, gerçek kişilerin bu yolla elde ettiği gelirler, ticari kazanç boyutuna ulaş-

madığı sürece gelir vergisine tabi tutulamaz. Bu duruma İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen bir özelgeyi¹⁵ gerekçe olarak gösterebiliriz. Özelge özetle, döviz alım satım faaliyetinin ticari bir organizasyon içerisinde devamlılık arz edecek şekilde yapılmaması halinde elde edilen kazancın ticari kazanç kapsamında değerlendirilmeyeceğini ve döviz alım satımından doğan kazançların değer artış kazancı kapsamında olmadığını ifade etmektedir.

Bu noktada İngiltere özelinde bir hususa daha değinmek yararlı olacaktır. İngiltere Gelir ve Gümrük İdaresi (HMRC), kripto para işlemleri ile ilgili vergi uygulamalarında net olmayan bilgiler sunmaktadır. HMRC yetkilileri, kripto paralarla ilgili olarak her bir olayın kendi kişisel gerçekleri ve koşullarına göre değerlendirileceğini, doğru vergi uygulaması için ilgili mevzuat ve içtihatların uygulanacağı ifade etmektedirler. İngiltere'nin tutumunun bu yönüyle örnek alınmaması gerektiği kanaatindeyiz. İngiltere'deki görüşün aksine, kripto paraların vergilendirilmesi ile ilgili hususlar yasal düzenlemelerle çok net belirlenmelidir.

Dolaylı vergiler açısından ise AB'de durum biraz farklıdır. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), dolaylı vergiler açısından bakıldığında, kripto paraları "para" olarak nitelendirmiş ve bu paraların tesliminin katma değer vergisinden (KDV) istisna tutulması gerektiği yönünde karar vermiştir.¹⁶ Bindiği üzere ABAD'ın kararları bağlayıcıdır.¹⁷ Bu durumda ülkeler arasında görüş ayrılığı mümkün olmayacak ve kripto paralar AB'de KDV'den istis-

¹¹ Murat Serçemeli, Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi. (<http://www.ekonomikorumlar.com.tr/files/articles/1531115802.pdf>), Erişim tarihi: 15 Mart 2019.

¹² Kudret Şevket Sayın, Ebru Mercan, Kripto Para Birimleri: Vergilendirilmesi Dünyadaki Uygulamaları. (http://www.jshsr.org/Makaleler/387600275_1_2018_5-20.ID415%20SAYIN_701-711.pdf). Erişim tarihi: 06 Mart 2019.

¹³ Abdurrahman Çarkacıoğlu, a.g.r.; s.57.

¹⁴ Kudret Şevket Sayın, Ebru Mercan, Kripto Para Birimleri: Vergilendirilmesi Dünyadaki Uygulamaları (http://www.jshsr.org/Makaleler/387600275_1_2018_5-20.ID415%20SAYIN_701-711.pdf) Erişim tarihi: 07 Mart 2019.

¹⁵ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 17.02.2016 tarih ve 62030549-120[37-2015/826]-13218 sayılı özelgesi.

¹⁶ Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 22.11.2015 tarih ve 128/15 No.lu Kararı.

¹⁷ F. Kerim ANADOLU "Avrupa Birliği Adalet Divanı". Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 3-4. 2003. s. 363.

na olacaktır. ABAD'ın kararında belirtilen istisna kripto paraların edinilmesi ve elden çıkarılmasına yöneliktir. Dolayısıyla kripto para karşılığında mal veya hizmet alımı yapılması halinde, alınan mal veya hizmetin KDV'ye tabi olacağı unutulmamalıdır.

1.3.2.3- Japonya

Japonya'da mevcut vergi mevzuatı, kripto paralar ile yapılan işlemlerden elde edilen geliri muhtelif gelirler olarak sınıflandırmakta ve %15'ten %55'e kadar olan vergi oranlarına tabi tutmaktadır. Japonya'da ki muhtelif gelirler Ülkemizdeki diğer kazanç ve iratlar gibi düşünülebilir.

Japonya'nın kripto paralara karşı gösterdiği genel olumlu tavır, vergi uygulamalarında pek fazla hissedilmemiştir. Bu durum ülkede kripto paraların vergilendirilmesine yönelik yeni görüşlerin ortaya atılmasına neden olmaktadır. Bu görüşler, kripto para işlemlerine uygulanan ve %55 varan vergi dilimlerinin çok yüksek olduğu noktasında birleşmektedir. Bu noktada Japonya Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı olan Taro Aso, kripto para işlemlerine uygulanan verginin yüksek olduğunu kabul etmiş ve kripto para işlemlerinin hisse senedi ve forex işlemlerinde olduğu gibi %20'lik düz bir vergi oranına tabi tutularak vergilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Harcama üzerinden alınan vergiler yönünden değerlendirilecek olursa, kripto para işlemleri Japonya'da tüketim vergisinden muaftır. Tüketim vergileri Ülkemizdeki KDV gibi düşünülebilir.

2- TÜRKİYE'DE YAŞANAN GELİŞMELER

2.1- Sermaye Piyasası Kurulunca Yürütülen Çalışmalar

Sermaye Piyasası Kurulunca (SPK) Aralık/2016'da yayımlanan kripto para araştırma raporunda¹⁸ özetle; kripto paraların güvenli olduğu,

Ülkemizin de, tüm dünya devletleriyle birlikte, bu para birimlerini olumlu bir endişelilikle izlemesinin uygun olacağı; tüm riskler değerlendirip teşvik edici düzenlemeler yapılırsa, Bitcoin pazarından gelir elde etmemizin de mümkün olabileceği açıklamalarına yer verilmiştir. Raporla ayrıca Ülkemizde hizmet veren bir Bitcoin Borsasının henüz kurulmamış olduğu belirtilmiş, bunu düzenleyen bir mevzuat, Ülkemizi Bitcoin pazarında bir adım öne çıkarabilecektir görüşlerine yer verilmiştir.

Ülkemizde kripto paralardan vergi alınması için niteliğinin belli edilmesi, yani isminin konulması gerekmektedir. Dünyada kripto paraları para, emtia ve menkul kıymet olarak nitelendiren görüşler mevcuttur.

SPK, kripto paraların gerçek bir varlığa dayanmadığını gerekçe göstererek, menkul kıymet tanımına giremeyeceğini belirtmektedir. Kurul, kripto paraları emtia olarak nitelendirmeye daha yakın durmaktadır.¹⁹ Bu noktada Kanada'nın da kripto paraları emtia olarak nitelendirdiğini belirtmek yararlı olacaktır.

2.2- Merkez Bankasınca Yürütülen Çalışmalar

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) yetkilileri kripto paraların finansal istikrara katkı sağlayabileceğine işaret etmektedirler. Ayrıca yetkililer, kripto paralar üzerine araştırmaların devam ettiğini, bu hususta TCMB bünyesinde; dijital varlık piyasası katılımcıları, hükümet yetkilileri ve düzenleyicilerden oluşan bir araştırma grubunun oluşturulduğunu belirtmektedirler.

2.3- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca Yürütülen Çalışmalar

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

¹⁸ Abdurrahman Çarkacıoğlu, a.g.r.; s.60-67.

¹⁹ Habertürk, Maliye Bakanlığı, SPK ve Merkez Bankası Bitcoin Göz Altına Aldı, (<https://www.haberturk.com/maliye-bakanligi-spk-merkez-bankasi-bitcoin-gozaltina-aldi-1752477-ekonomi>). Erişim tarihi: 8 Mart 2019.

(BDDK) Bitcoin özelinde yaptığı basın açıklamasında²⁰ “ Herhangi bir resmi ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen sanal para birimi Bitcoin, mevcut yapısı ve işleyişi itibarıyla kanun²¹ kapsamında elektronik para olarak değerlendirilmemekte, bu nedenle de söz konusu kanun çerçevesinde gözetim ve denetimi mümkün görülmemektedir.” değerlendirmelerine yer vermiştir.

Aynı basın açıklamasında “ Bitcoin ve benzeri sanal paralar ile gerçekleştirilen işlemlerde tarafların kimliklerinin bilinmemesi, söz konusu sanal paraların yasadışı faaliyetlerde kullanılabilmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır. Bu tür sanal para birimlerinde dijital cüzdanların çalınabilmesi, kaybolabilmesi veya sahiplerinin bilgisi dışında usulsüz olarak kullanılabilmesi gibi riskler mevcuttur. Son olarak yapılan işlemlerin geri döndürülemez olması operasyonel hatalara sebebiyet verebilecektir.” görüşlerine yer verilmiştir.

İlgili basın açıklamasından anlaşılacağı üzere, BDDK kripto paralara daha ihtiyatlı yaklaşmaktadır.

2.4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca Yürütülen Çalışmalar

Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilileri kripto paraların vergilendirilmesiyle ilgili çalışma yürütüldüğünü belirtmektedirler. Ancak bakanlığın vergisel bir düzenleme yapabilmesi için kripto paraların ne olarak nitelendirileceğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu yönde bir belirleme ise yasal değişikliklerle veya SPK tarafından yapılacak düzenlemelerle sağlanabilir.

Kesin ve resmi görüş olmamakla birlikte, Gelir İdaresi Başkanlığı yetkililerince yapılan açıklamalara göre, kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi görüşü ağırlık kazanmaktadır.²²

3- TÜRKİYE'DE KONUNUN VERGİSEL BOYUTU

3.1- Genel Değerlendirme

Kripto paraların vergilendirilmesi aşamasında, otoritelerce bunların ne olarak nitelendirileceği önem arz etmektedir. Ülkemizde bu nitelendirmeyi yapan yasal veya idari düzenleme henüz mevcut değildir. Bu noktada yetkililerin daha doğru kararlar verebilmek için gelişmeleri izlediği görülmektedir.

Dünya, kripto paraların ne olarak nitelendirilmesi gerektiği konusunda üçe bölünmüş durumdadır. Kripto paraların emtia, menkul kıymet ve para olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunan görüşler mevcuttur. Konuya ülkeler özelinde baktığımızda ise kripto paralara çeşitli isimler verilse de temelde bu üç nitelendirilmenin dışına çıkılmış değildir. Örneğin Japonya kripto paraları sanal para olarak tanımlamaktadır. Sanal para ise Japonya'da emtia kabul edilmektedir.²³

3.2-Mevcut Vergi Yasalarımıza Göre

3.2.1- Vergi Usul Kanunu

Ülkemizde kripto para çeşitlerine yatırım yapılmasını engelleyen bir düzenleme yoktur. Başka bir ifade ile yatırımcılar portföylerine kolaylıkla kripto para çeşitlerini ekleyebilmektedirler. Konu vergi mükellefleri özelinde düşünüldüğünde, aktive alınan kripto paraların dönem sonlarında nasıl

²⁰ (https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0512_01.pdf). Erişim tarihi: 8 Mart 2019.

²¹ 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kastedilmektedir. İlgili kanun 27.06.2013 tarih ve 28690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²² Habertürk, Maliye Bakanlığı, SPK ve Merkez Bankası Bitcoin'i Göz Altına Aldı, (<https://www.haberturk.com/maliye-bakanligi-spk-merkez-bankasi-bitcoini-gozaltina-aldi-1752477-ekonomi>). Erişim tarihi: 8 Mart 2019.

²³ Zeki Doğan, Selçuk Buyrukoğlu, Hüseyin Kutbay, Türkiye'de Bitcoin İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Öneriler (https://www.researchgate.net/publication/328030587_Turkiye'de_Bitcoin_Islemlerinin_Vergilendirilmesi_ve_Muhasebelestirilmesine_Iliskin_Oneriler). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

değerleneceği sorunu gündeme gelmektedir. Bu sorunun nedeni Ülkemizde kripto para benzeri varlıkların ne olduğuna dair yasal düzenleme bulunmamasıdır. Bu noktada kripto para benzeri varlıkların Ülkemizde para, menkul kıymet veya emtia olarak nitelendirilmesi 213 sayılı Vergi Usul Kanunu²⁴ (VUK) değerlendirme hükümleri açısından çeşitli sonuçlar doğuracaktır. Peki bu konudaki yasal veya idari düzenlemeler tamamlanana kadar kripto paralar nasıl değerlendirilecektir?

VUK'un 258'inci maddesi değerlemeyi "değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespittir." şeklinde tanımlamaktadır. VUK hangi iktisadi kıymetin, hangi değerlendirme ölçüsüyle değerlendirileceğini mükelleflerin insiyatifine bırakmamış ve kesin olarak belli etmiştir. Yani VUK değerlendirme hükümleri arasında ismen sayılan iktisadi kıymetlerin başka değerlendirme ölçüsüyle değerlendirilmesi mümkün değildir. Peki kanunda hangi değerlendirme ölçüsüyle değerlendirileceği belirtilmeyen iktisadi kıymetlerin durumu ne olacaktır?

Tam da bu noktada VUK'un "Özel Haller Başlıklı" 289'uncu maddesi devreye girmektedir. Madde hükmüne göre, VUK değerlendirme hükümleri içerisinde ismen belli edilmeyen iktisadi kıymetler varsa borsa rayiciyle, yoksa mukayyet değeriyle, o da yoksa emsal bedeliyle değerlendirilecektir.

Peki Ülkemizde kripto paraların borsa rayici var mıdır? Sermaye Piyasası Kurulunca hazırlanan araştırma raporuna²⁵ göre bu sorunun cevabı olumsuzdur. Yani Ülkemizde kurulu kripto para borsası bulunmamaktadır. Bu aşamada kripto paraların borsa rayici ile değerlendirilmesi mümkün değildir.

Özel hallerde değerlendirme ölçüsü olarak kullanılan ikinci değerlendirme ölçüsü olan mukayyet değer, VUK'da "bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir" şeklinde tanımlanmıştır. Bu aşamada, kripto para işlemlerine muhasebe kayıtlarında yer verilmeli midir? Sorusu gündeme gelmektedir. Bilindiği üzere, işletmelerde bir ekonomik değer yaratıldığında, başka bir şekle dönüştürüldüğünde, mübadeleye konu edildiğinde, el değiştirdiğinde veya yok olduğunda muhasebeleştirilir. Bütün malî işlemlerin muhasebeleştirilmesi şarttır. Bu açıdan bakıldığında kripto para işlemleri niteliği itibarıyla mali işlemidir ve muhasebeleştirilmelidir. Yani bu varlıkların mukayyet değeri vardır.

Açıklamalardan anlaşılacağı üzere, aktiflerinde kripto para bulunduran mükelleflerin, dönem sonlarında bu kıymetleri mukayyet değerle değerlemelerinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Görüşümüz bu olsa da, kripto para işlemleri gerçekleştiren mükelleflerin cezalı tarhiyata muhatap olmaması için Gelir İdaresi Başkanlığından özelle talep etmeleri yerinde olacaktır.

3.2.2- Gelir Vergisi Kanunu

Literatürdeki genel varsayım Bitcoinin yabancı para birimi olduğu yönündedir.²⁶ Kripto paralar genelinde düşünüldüğünde de bu görüş mantıklı gibi görünebilir. Bu görüşün doğruluğunu sınamak için paranın tanımına bakmak yeterli olacaktır. Bildiğimiz anlamda paranın tanımına baktığımızda, paranın "devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit"²⁷ olarak tanımlandığını görürüz. Kripto paraların arkasında herhangi bir devletin

²⁴ 213 sayılı Vergi Usul Kanunu 10.01.1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁵ Abdurrahman Çarkacıoğlu, a.g.r.; s.67

²⁶ Zeki Doğan, Selçuk Buyrukoğlu, Hüseyin Kutbay, Türkiye'de Bitcoin İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Öneriler, (https://www.researchgate.net/publication/328030587_Turkiye'de_Bitcoin_Islemlerinin_Vergilendirilmesi_ve_Muhasebelestirilmesine_Iliskin_Oneriler). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

²⁷ (http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_karistirilan&view=karistirilan&kategori1=krs_akan&kelimez=95) Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

bulunmaması bunları bildiğimiz anlamda para olarak tanımlamamıza engel olmaktadır. Şayet Ülkemizde kripto paralar para veya yabancı para birimi olarak tanımlanırsa ticari boyuta varmayan kripto para alım satımları gelir vergisinin konusuna girmeyecektir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun²⁸ (GVK) mükerrer 80'inci maddesi değer artış kazançlarının neler olduğunu hüküm altına almıştır. Buna göre, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, değer artış kazancıdır. Kanundaki tanımdan anlaşılacağı üzere, kripto paraların menkul kıymet olarak nitelendirilmesi halinde, bunların elden çıkarılması sonucu sağlanan kazançlar değer artış kazancı olarak vergilendirilecektir. Bu noktada başta SPK olmak üzere, azımsanmayacak bir kesim, kripto paraların menkul kıymet olarak nitelendirilemeyeceğini savunmaktadır. Bu kesime göre, bir varlığın menkul kıymet olarak nitelendirilebilmesi için, onun gerçek bir varlığa dayanması şarttır.

Kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi, GVK hükümleri açısından farklı sonuçlar doğuracaktır. Bu durumda kripto para işlemleri ticari bir organizasyon içerisinde devamlılık arz edecek şekilde gerçekleştiriliyorsa elde edilen kazanç, ticari kazançtır. Ticari organizasyon ve devamlılık unsurunun bulunmadığı durumlarda ise elde edilen kazanç, arzi ticari kazanç olacaktır.²⁹

3.2.3- Kurumlar Vergisi

Kripto para işlemleri sonucunda elde edilen gelirin kurumlar vergisi açısından değerlendirilmesi çok nettir. Kripto paralar ne olarak nitelendirilirse nitelendirilsin, bu işlemler sonucunda

elde edilen gelirler kurum kazancına dahil olacaktır. Kısacası konuyu kurumlar vergisi yönünden ele aldığımızda, kripto paraların para, menkul kıymet veya emtia olarak nitelendirilmesi farklılık arz etmemektedir.

3.2.4- Katma Değer Vergisi

3.2.4.1- Kripto Para Alım Satımında Katma Değer Vergisi

Kripto paraların ne olarak nitelendirildiği Katma Değer Vergisi Kanunu yönünden önem arz etmektedir.³⁰ Katma Değer Vergisi Kanununun 1'inci maddesi Türkiye'de gerçekleştirilen ticarî, sınaî, ziraî faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin katma değer vergisine (KDV) tabi olduğunu hüküm altına almıştır. Adı geçen kanunun 17'nci maddesinin 4-g bendi, döviz, para, damga pulu, hisse senedi, tahvil(elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil),varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları vb. kıymetlerin tesliminin KDV'den müstesna olduğunu açıklamaktadır.

Bu noktada Katma Değer Vergisi Kanunu'nun sistematığına kısaca değinmek yerinde olacaktır. Ülkemizde yapılan işlemlerin KDV'ye tabi olabilmesi için öncelikle 1'inci maddede belirtilen ve verginin konusunu teşkil eden işlemler arasında sayılması gerekir. Ancak bu durum ilgili işleme KDV hesaplanması için yeterli değildir. Verginin konusuna giren işlemlerde KDV hesaplanabilmesi vergiyi doğuran olayın eksiksiz tekemmül etmesine bağlıdır. Bu şartların sağlanması halinde, ilgili işleme ilişkin Katma Değer Vergisi Ka-

²⁸ 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 06.01.1961 tarih ve 10700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁹ Şafak Akyüz, Bitcoin İle Yapılan İşlemlerin Vergilendirilmesi. (<https://tr.linkedin.com/pulse/Bitcoin-ile-yap%C4%B1lan-i%C5%9Flemlerin-vergilendirilmesi-%C5%9Fafak-aky%C3%BCz>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

³⁰ 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu 02.11.1984 tarih ve 18.563 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

nununda herhangi bir istisnada yoksa artık KDV hesaplanabilir. Örneğin: X A.Ş'nin hisse senedi satış işlemi verginin konusuna girer ancak vergiden istisna edildiği için bu işleme KDV hesaplanmaz. Ancak Memur Bay Y'nin hisse senedi satış işlemi KDV'nin konusuna girmez.

Bu durumda, Ülkemizde kripto paralar "para" veya "menkul kıymet" olarak nitelendirilirse, işlemin kim tarafından gerçekleştirildiğine bakılmaksızın kripto para teslimleri için KDV hesaplanması gerekmeyecektir. Ancak kripto paralar "emtia" olarak nitelendirilir ve ticari kazanç boyutunda işlem yapılırsa, bu teslimler genel oranda KDV'ye tabi olacaktır. Bu noktada arızı olarak kripto para işlemi yapılması halinde KDV söz konusu olmayacaktır.

Ayrıca belirtmek gerekirse, Ülkemizde kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi halinde, Katma Değer Vergisi Kanununa bu varlıkların KDV'den istisna olduğuna dair hüküm eklenmesi, kripto paraların yatırım ve ödeme aracı olarak gelişmesine katkı sağlayacaktır.

3.2.4.2- Kripto Para ile Mal ve Hizmet Alımında Katma Değer Vergisi

Çeşitli ülkelerde ve Ülkemizde, bazı firmalar kripto paralar karşılığında mal ve hizmet satımına başlamış bulunmaktadır. Kripto paralar ile yapılan ticaretin beklenenden hızlı bir şekilde yaygınlaşacağı kanaatindeyiz. Ancak kripto paraların ticarete güvenli bir ödeme aracı olarak kullanılabilmesi çeşitli yasal düzenlemelerle sağlanabilecektir. Örneğin Japonya "Sanal Para Birimi Kanunu" ile kripto paraların yasal ödeme aracı olduğunu kabul etmiştir.

Bilindiği üzere Katma Değer Vergisi Kanu-

nun 2'nci maddesi teslimi, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesidir şeklinde tanımlamış ve trampanın iki ayrı teslim sayılacağını hüküm altına almıştır. Kripto paralar para ve menkul kıymet olarak nitelendirildiğinde bunların tesliminde KDV hesaplanmayacağı bilinmektedir. Bu durumda kripto paralarla mal veya hizmet satın alınır, bu işlem trampa olarak nitelendirilemeyecek sadece alınan mal veya hizmete KDV hesaplanması gerekecektir.

Kripto paralar emtia olarak nitelendirilirse bunların tesliminde KDV hesaplanacağını daha önce belirtmiştik. Peki kripto paralar emtia olarak nitelendirilirse, bu kıymetle mal ve hizmet alım satımının KDV karşısındaki durumu ne olacaktır? Bu durumda ; "Kripto paralarla yapılan alım satımın trampa niteliğinde olduğu kabul edilecek ve iki taraf için de KDV hesaplanması gerekecektir."³¹

3.3- Kripto Para Madenciliğinin Vergilendirilmesi

Kripto para madenciliği, kripto para üretim işlemidir ve blok zincir teknolojisi ile gerçekleştirilir. Blok zincir teknolojisi ise "içerisindeki kayıtları birbirine kriptografik elementlerle bağlı olan ve sürekli büyüyen dağıtık bir veri tabanıdır"³² şeklinde tanımlanabilir.

Konuyu Bitcoin özelinde ele alacak olursak, Bitcoin'in ilk zamanlarında, bilgisayar işlemcileri ve grafik kartlarıyla Bitcoin madenciliği yapmak mümkündü. Günümüzde Bitcoin madenciliği yapılabilmesi uygulamaya özgü tümleşik devre³³ adı verilen gereçlerle mümkün olabilmektedir.

³¹ Cahit Şanver, Mustafa Çalışır, Kripto paralar, Alım-Satım ve KDV. (https://www.researchgate.net/publication/329016828_Kripto_Paralar_Alım_Satımı_ve_KDV_Crypto_Currencies_Trading_and_VAT). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.

³² Şerif Dilek, Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin. Analiz, Şubat 2018 Sayı:231.

³³ ASIC (application-specific integrated circuit), Türkçesiyle Uygulamaya Özgü Tümleşik Devre, bilgisayarın USB girişine takılan ve kripto para madenciliği yapılabilmesini sağlayan gereçlerdir.

Kripto para madenciliği yapılırken bilgisayar başında harcanan zaman hariç, en önemli iki gider bu gereçlerin maliyeti ve sarf edilen elektrik enerjisidir. Madencilik makinelerinin maliyeti ve elektrik sarfiyatının yüksekliği, bireysel olarak madencilik yapmanın ekonomik olmamasına sebebiyet vermektedir.³⁴

Bu kapsamda, madencilik faaliyetinin emek ve sermaye gerektirdiği, aynı zamanda süreklilik arz ettiği görülmektedir. Açıklanan nedenlerle kripto para madenciliğinden elde edilen kazanç gelir vergisi yönünden ticari kazanç, kurumlar vergisi yönünden ise kurum kazancı olarak vergilendirilmelidir. Bu durum, kripto para madenci-

lerinin defter tutmasını ve beyanname vermesini gerektirecektir.

3.4- Kripto Paralar Ne Olarak Nitelendirilmelidir?

Bilindiği üzere, Ülkemizde şu ana kadar kripto paraların ne olarak nitelendirileceği netlik kazanmamıştır. Bu noktada kripto paraların para, menkul kıymet ve emtia olarak nitelendirilmesi gibi üç ayrı senaryo gündeme gelmektedir. Bu senaryolardan herhangi biri gerçekleştiğinde, kripto para alım satım kazançlarının mevcut yasalara göre nasıl vergilendirilmesi gerektiği aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo: Kripto Para İşlemlerine İlişkin Olası Vergilendirme Senaryoları

Nitelik	Gelir Vergisi Yönünden	Kurumlar Vergisi Yönünden	Katma Değer Vergisi Yönünden
Para (Döviz)	Gelir Vergisinin Konusuna Girmez. ³⁵	Kurum Kazancıdır.	KDV hesaplanmamalıdır.
Menkul Kıymet	Değer Artış Kazancıdır.	Kurum Kazancıdır.	KDV hesaplanmamalıdır.
Emtia	Ticari Kazançtır. ³⁶	Kurum Kazancıdır.	KDV hesaplanmalıdır.

Ülkemizde kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi görüşü ağır basmakla beraber bu durum çeşitli sakıncaları birlikte getirecektir. Bu sakıncalar özetle şöyledir;

- 1- Kripto para işlemleri süreklilik arz etmeyen gelir vergisi mükelleflerinin vergiye uyumu zorlaşacak, beyanname verme zorunluluğu vb. durumlar gündeme geldiğinde yatırımcılar yükümlülüklerini ihmal edebilecek veya kripto para yatırımına ilgileri azalacaktır.
- 2- Ülkemizde kripto paraya olan ilginin azal-

ması, kripto para piyasasının cılız kalmasına ve bu alanda yatırım yapmak isteyen yatırımcıların farklı ülkeleri yönelmesine sebep olabilecektir. Bu durumda Ülkemiz, "2018'in ilk çeyreği itibarıyla 340.000.000 dolarlık"³⁷ büyüklüğe ulaşmış kripto para pastasından yeterince pay alamayabilecektir.

- 3- Kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi bunların KDV'ye tabi olmasını gerektirecek, bu durum ABAD kararları da düşünüldüğünde AB ile vergisel yönden uygulama farklılıklarına yol açacaktır.

³⁴ Abdurrahman Çarkacıoğlu, a.g.r.; s.50

³⁵ Döviz alım-satım işlemleri ticari boyuta ulaşmadığı sürece gelir vergisinin konusuna girmez. Bu işlemler ticari boyuta ulaşacak şekilde yapılırsa ticari kazanç olarak vergilendirilecektir.

³⁶ Süreklilik arz etmemesi halinde arzi ticari kazanç olarak nitelendirilir. Bu durumda işleme ilişkin KDV hesaplanması gerekmez.

³⁷ Hamdi Furkan Günay, Veli Kargı. "Kripto Paranın Vergilendirilmesi Fikrinin Mali Yönden Değerlendirilmesi" Journal of Life Economics, Cilt:5, Sayı:3, Temmuz 2018 Sayfa 61-76.

4- Kripto paraların emtia olarak nitelendirilmesi, kripto paralarla mal ve hizmet alım satımında trampa mevzusunu gündeme getirecektir. Kripto paralarla yapılan ticaretin trampa olarak nitelendirilmesi, bunların ödeme aracı olarak gelişmesine mani olabilecektir.

Tüm tanımlamalardan bağımsız olarak, yatırımcıların portföylerine neden kripto para ekledikleri hususu, bize kripto paraların ne olduğu konusunda önemli ipuçları verebilecektir. Yatırımcıların kripto para edinmesindeki temel amaç, bu kıymetlerin zaman zaman yakaladığı güçlü yükseliş trendlerinden faydalanarak gelir elde etme arzusudur. Yani sahip olunan sermayenin bu alana aktarılması sonucu bir irat beklenmektedir.

GVK menkul sermaye iradını “Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkül sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.” şeklinde tanımlamıştır. SPK ise gerçek bir varlığa dayanmayan kıymetlerin menkul kıymet tanımı içerisine alınamayacağını açıklamıştır. Dünya çok hızlı bir değişim sürecindedir ve bazı kalıp tanımlamalar kendiliğinden ortadan kalkmaktadır. Çok kısa bir zaman içerisinde “varlığa dayalı olmayan finansal kıymetler” adı altında yatırım araçları duymak şaşırtıcı olmayacaktır.

Bu noktada vergi uygulamaları açısından bakıldığında, kripto paraların “diğer sermaye piyasası araçları” tanımına sokularak, menkul kıymet olarak nitelendirilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Gerçekleştirilecek yasal düzenlemeler sonrasında kripto paraların menkul kıymet olarak nitelendirilmesi ile gelir, kurumlar ve katma değer vergisi yönünden vergilendirme esasları netlik kazanacaktır.

Kripto paraların yüksek fiyat hareketliliğine sahip varlıklar olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında VUK değerlendirme hükümlerine, kripto

para vb. varlıkların dönem sonlarında alış bedeliyle değerlendirileceği hükmünün eklenmesi doğru bir yaklaşım olacaktır. Böyle bir durumda sadece işlemde doğan kâr veya zarar vergilendirilecek, aktifte bulunan kripto paraların dönem sonu vergi matrahlarını etkisi olmayacaktır.

SONUÇ

Kripto paralara dair görüşümüz ne olursa olsun, kripto paraların artık yatırım ve ödeme aracı olarak hayatımıza girdiğini kabul etmek durumundayız. Bu fiili durum, ülkelerin kripto para ile ilgili yasal düzenlemeler yapmasını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde de kripto paraların güvenli bir yatırım ve ödeme aracı olarak kullanılabilmesi, bu alanda yasal alt yapının oluşturulmasına bağlıdır. Yasal alt yapı oluşturulurken düzenlemeler vergi uygulamalarıyla sınırlı kalmamalı, kripto paraların yatırım ve ödeme aracı olarak kullanılabilmesi güvenli hale getirilmelidir. Bu konudaki yasal düzenleme Ülkemizde “Sanal Para Birimi Kanunu” veya “Sanal Para İşlemleri Hakkında Kanun” gibi isimlerle nitelendirilebilir.

Bu kapsamda hazırlanacak kanunda; kripto para yatırımlarının güvenliğinin nasıl sağlanacağı, kripto para yatırımcı işlemlerinin ve platformlarının nasıl denetleneceği, kripto paraların kara para aklama aracı olarak kullanımının nasıl engelleneceği, bu kıymetlerin güvenli bir ödeme aracı olarak nasıl kullanılacağı, kripto para hesaplarına veya platformlarına yönelik siber saldırılara karşı alınacak önlemler net olarak belirlenmelidir.

Kripto para işlemleri sonucunda yatırımcılar yüksek boyutlarda kazançlar elde edebilmektedirler. Bu durum vergi otoritelerinin dikkatinin bu alana kaymasına neden olmaktadır. Ülkemizde de bu alandaki gelişmeler takip edilmekte ve bu kıymetleri vergilendirebilmek için çalışmalar sürmektedir. Bu noktada kripto para birimlerinin menkul kıymet tanımı içine sokularak vergilendirilmesi ve vergilendirme aşamasında geliri elde

edenin kimliğine bakılmaksızın tevkifat yönteminin uygulanması, mükelleflerin vergiye uyumunu kolaylaştıracağı gibi vergi gelirlerinin hazineye intikalini de hızlandıracaktır.

Zaman kaybetmeden gerçekleştirilecek yasal düzenlemeler, yoğun teknolojik yatırımlar ve sistematik bir çalışma ile son 5 yılda 330 milyar dolar değer artışı sağlayan kripto para piyasasından Ülkemiz hazinesinin önemli gelirler elde etmesi işten bile değildir. Ayrıca Ülkemizde denetlenebilir nitelikte bir kripto para borsası oluşturulması, sermaye piyasalarımıza önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Muhtabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
- Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 22.11.2015 tarih ve 128/15 No.lu Kararı.
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 17.02.2016 tarih ve 62030549-120[37-2015/826]-13218 sayılı Özelgesi
- (https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0512_01.pdf). Erişim tarihi: 8 Mart 2019.
- (<http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu/57>). Erişim tarihi: 04 Mart 2019.
- Çarkçoğlu, A. (2016). Kripto-Para Bitcoin, Araştırma Raporu. İstanbul: SPK Araştırma Dairesi.
- Üzer, Betül (2017). "Sanal Para Birimleri", Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara.
- Anadolu ajansı, AB Bankacılık Kurumundan Kripto Paralara Kural Çağrısı, (<https://>

www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ab-bankacilik-kurumundan-kripto-paralara-kural-cagrisi/1360167). Erişim tarihi: 01 Mart 2019.

- Hamdi Furkan Günay, Veli Kargı. "Kripto Paranın Vergilendirilmesi Fikrinin Mali Yönden Değerlendirilmesi" Journal of Life Economics. Cilt:5. Sayı:3. Temmuz 2018 Sayfa 61-76.
- Murat Serçemeli, Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi. ([Http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/files/articles/1531115802.pdf](http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/files/articles/1531115802.pdf)). Erişim tarihi: 15 Mart 2019.
- Kudret Şevket Sayın, Ebru Mercan, Kripto Para Birimleri: Vergilendirilmesi Dünyadaki Uygulamaları. (http://www.jshsr.org/Makaleler/387600275_1_2018_5-20.ID415%20SAYIN_701-711.pdf). Erişim tarihi: 06 Mart 2019.
- F. Kerim ANADOLU "Avrupa Birliği Adalet Divanı". Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Sayı 3-4. 2003. s. 363.
- Zeki Doğan, Selçuk Buyrukoğlu, Hüseyin Kutbay, Türkiye'de Bitcoin İşlemlerinin Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Öneriler (https://www.researchgate.net/publication/328030587_Turkiye'de_Bitcoin_Islemlerinin_Vergilendirilmesi_ve_Muhasebelestirilmesine_Iliskin_Oneriler). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.
- Habertürk, Maliye Bakanlığı, SPK ve Merkez Bankası Bitcoin Göz Altına Aldı, (<https://www.haberturk.com/maliye-bakanligi-spk-merkez-bankasi-bitcoini-gozaltina-aldi-1752477-ekonomi>). Erişim tarihi: 8 Mart 2019.
- (http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_karistirilan&view=karistirilan&kategori1=krs_akan&kelimez=95). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

- Şafak Akyüz, Bitcoin İle Yapılan İşlemlerin Vergilendirilmesi, (<https://tr.linkedin.com/pulse/Bitcoin-ile-yap%C4%B1lan-i%C5%9Flemlerin-vergilendirilmesi-%C5%9Fafak-aky%C3%BCz>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.
- Cahit Şanver, Mustafa Çalışır, Kripto paralar, Alım-Satım ve KDV. (https://www.researchgate.net/publication/329016828_Kripto_Paralar_Alım_Satımı_ve_KDV_Crypto_Currencies_Trading_and_VAT). Erişim tarihi: 12 Mart 2019.
- Şerif Dilek, Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin. Analiz, Şubat 2018 Sayı:231.